

ԼԵԶՎԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԱՐԻՆԵ ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ
Բանասիր. գիտ. թեկն., դոցենտ

ՀԱԿԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ Պ.ՍԵՎԱԿԻ «ՆՈՒՅՆ ՃԱՄՓՈՎ»,
«ՆՈՒՅՆ ՀԱՍՑԵՈՎ», «ՆՈՐԻՑ ՉԵՆ ՍԻՐՈՒՄ, ՍԻՐՈՒՄ ԵՆ ԿՐԿԻՆ»
ՇԱՐՔԵՐՈՒՄ

Գեղարվեստական խոսքի հիմնական հատկանիշներից մեկն այն է, որ ունի գեղագիտական արժեք: Մտքեր հաղորդելուն զուգահեռ գրողը նպատակ ունի ազդելու ընթերցողի հոգեկան աշխարհի, զգացմունքների վրա, հուզելու և հետաքրքրելու: Լեզվի ոճաարտահայտչական հնարավորությունները գեղարվեստական ճշտությանը նպաստում են յուրովի: Տարբեր գրողներ գեղարվեստական պատկերի առանցք են դարձնում լեզվաոճական տարբեր միջոցներ, այսպես՝ Ակ. Բակունցը մեծ մասամբ սիրում է պատկերի հիմքում դնել համեմատությունը կամ կերպարը տեսանելի դարձնել դիպուկ մանրամասների հմուտ ցուցադրումով և այլն: Արտահայտման բազմազան միջոցներից Պ. Սևակը հաճախ է ընտրում այնպիսիք, որոնց դիմել են քչերը. սա պայմանավորված է նրա մտածողությամբ, ոճի առանձնահատկություններով, բանաստեղծական շարքերի կառուցվածքային ու գաղափարական յուրահատկություններով: Գրողի խոսքարվեստի քննությունը պարզում է բանաստեղծի մտածողության ինքնատիպ մի գիծ, որն այս կամ այն չափով նկատելի է նրա ստեղծագործության բոլոր շրջաններում:

Խոսքը բանաստեղծական հակադրության մասին է, երբ իրար են հակադրվում մտքեր, գաղափարներ, պատկերներ, որոնք առաջին հայացքից թվում են անբնական, տարօրինակ, բայց նկատելի է բովանդակային այն հարստությունը, որը թաքնված է դրա ետևում:

Պ. Սևակը, հենց սկզբից հիմնվելով դասական ավանդույթների վրա (սկսած Աստվածաշնչի «Երգ երգոց»-ից մինչև Սիամանթո, Վարուժան, Թումանյան), գնաց Չարենցի և հատկապես Նարեկացու հետքերով, և վերջինիս լեզվի ու մտածողության որոշ ձևեր անցան Սևակին: Տվյալ դեպքում մեզ հետաքրքրում է հակադրությունը (իր բազմազան դրսևորումներով), որը Նարեկացու մտածողության կարևոր գծերից է, և Նարեկացուց հետո ոչ ոք այնքան չի կիրառել ու զարգացրել ոճական այդ հնարանքը, որքան Սևակը: Իրավացի է Արտ. Պապոյանը, երբ գրում է.

«Ոճական այս հնարանքը, որ ինչ-որ չափով այլևս դադարում է հնարանք լինելուց՝ վերածվելով մտածողության կերպի ու եղանակի»¹:

Սևակի մարդերգությունից անբաժան է սիրերգությունը, քանզի մարդուն բոլոր կողմերով հետազոտող գրողը չէր կարող անտեսել այնպիսի նուրբ վիճակներ, ինչպիսիք են դարաշրջանի բարդ հարաբերություններում մարդուն զորեղացնող սերը և սիրուն առնչվող բոլոր ապրումները:

Իբրև խոսքի անգուգական վարպետ և նորարար՝ գրողը յուրաքանչյուր կոնկրետ դեպքում կարողանում է գտնել գեղարվեստական այն ձևը, որով պիտի բացահայտի սիրո նրբերանգները և քնարական հերոսի հուզաշխարհը: Հակադրությունը (անտիթեզիս)² Պ. Սևակի նշված շարքերում ունի բազմազան դրսևորումներ:

1. «Նույն ճամփով»-ը սիրո տարբեր վիճակների գեղարվեստական պատկեր է, և հոգեբանական հակադրությունները խոր հույզերի և ապրումների արտահայտման միջոց են դառնում շատ բանաստեղծություններում: Դիպուկ հակադրություններով գեղարվեստական մարմնավորում է ստանում հերոսի հոգու խռովքը («Վաղվա խնջույքում»).

Բայց նստած եմ ես դեռ մենակ (չէ՞ որ վաղն ենք խնջույք անում),

Դեռ առանց քեզ և առանց քեզ՝ քեզ ավելի մերձ ու մոտիկ,

Քան թե վաղը, երբ քո կողքին՝ ես ինձ կզգամ օտարոտի,

Ինչպես երգն այս, որ երբ գրվեց՝ քեզ պես այլոց է պատկանում,

Մինչդեռ իմն էր, երբ սրտիս մեջ ճիչ էր ցավի և կարոտի... (237)³:

Մեծ աշխարհի հմայքները քնարական հերոսին տանում են կախարդական մի աշխարհ, որտեղ նրան եղած սերը թվում է քիչ: Գլուխ է բարձրացնում ձանձրույթը, որից ծնվում է հոգու տառապանքը: Բանաստեղծական այս մտորումները հակադրական բնութագրությունների միջոցով ստանում են այլաբանական ենթատեքստ «Ի՞նչ մնաց» ոտանավորում.

Աչքերս լույսի էր սովոր, Եվ հիմա տանջվում եմ խավարից.

Ես՝ վարժված ոստանիկ կյանքի՝ Զրկված եմ և մոտիկ գավառից:

Երեկվա իմ վարդավառից, Ի՞նչ մնաց - այս շապի՜կըս թաց,

Կախվելու մի պար՝ ան մնաց, Իմ սիրո հարուստ ավարից: (246)

¹ Արտ.Պապոյան, Ակնարկներ Պ.Սևակի բառապաշարի և տաղաչափության, Եր., 1991, էջ 73:

² Տե՛ս Լ. Եզեկյան, Ոճագիտություն, Եր., 2003, էջ 235:

³ Օրինակները բերվում են՝ Պ. Սևակ, Երկերի ժողովածու 3 հատորով, հ. 1:

Հաճախ է գրողը ձևի և բովանդակության նոր ներդաշնակության հասնում՝ հակադիր իմաստով գործածելով բառեր, որոնք մեր մտածողության մեջ այլ կերպ են ընկալվել դարեր ի վեր: Այսպես՝ սառույցն ունի սառեցնելու հատկություն, բայց հեղինակը հակադիր նշանակությամբ է կիրառում դա՝ ստեղծելով հուզական մթնոլորտ, պատկերավոր արտահայտելով ասելիքը («Ես այնպես հեշտ էի տարվում»):

Եվ հանկարծ... ես՝ վաղո՞ւց հանգած, Վառվեցի և ի՞նչ – քո սառցից...

Հե՛յ գիտի. ծովերից անցա, Ու հանկարծ... խեղդվեցի առվում: (249)

Խոսքի զգացմունքայնությունը, ինչպես երևում է, ուժեղացնում են նաև հաճախ կիրառվող կախման կետերը (այսպիսի կետադրությունը բնորոշ է գրողի հուզական խոսքին առհասարակ): Մնակի ոճին հատկանշական է նաև այն, որ շատ բառեր շարահյուսական անսպասելի զուգորդություններում ձեռք են բերում հակադիր իմաստներ՝ խոսքին տալով վերլուծական-խոհական երանգավորում:

Անմահության համար տաղանդ պետք չէ բնավ.

Հարկավոր է լինել գոնե մամոնտ կամ խոտ,

Որ իր տիպն է թողել քարածրխի շերտում... (263)

Կամ՝
Եվ փրփուրը բերնիս ես կարող եմ վիճել, Որ բերան է տրված ո՛չ ուտելու,

Այլ խոսելո՞ւ համար: Եվ ավելին.

Շուրթերո՞վ են խորհում, ո՛չ թե գանգուղեղով: (262)

Անհատի հոգեբանական դրաման զարգանում է՝ բանաստեղծական պատկերների մեջ ներառելով մի ողջ կենսագրություն:

«Նույն հասցեով»-ը, ինչպես հուշում է վերնագիրը, ունի նույն հասցեատերը: Շարքի բանաստեղծությունների մեծ մասը (մեր կարծիքով) նվիրված է Սուլամիթային, որն իրական հերոսուհի է (թե՛՝ այստեղ, թե՛՝ «Երգ երգոց», «Նահանջ երգով» պոեմներում):

Կենսագրական հիմք ունեցող մի քանի բանաստեղծություններ ամբողջությամբ կառուցված են հակադրության հիմունքով: Այսպես՝ «Աթիլլայաբար» քերթվածքում զարմանալիորեն համապատասխան հակադրություն-պատկերներով արտահայտվում են գրողի հոգու տագնապն ու կորստի ցավը.

Դեռ նոր հանդիպած՝ մենք բաժանվեցինք, Իրար նոր գտած՝ կորցրինք իրար:

... Այսպես՝ տալիս են, բայց ավելի քան թերևս առնում:

Այսպես՝ հառնում են, բայց՝ ավելի շուտ՝ թերևս մեռնում:

Ուրիշի մարմնով, այսպե՛ս, սեփական հոգին են բեռնում
Ու ծանրանում են, բայց ավելի շատ թեթև են դառնում:
Այսպես՝ մի ժամով «Հավերժ քաղաքը»՝ Հռոմն են առնում.
Աթիլլայաբար հասցընում մտնել, Բայց չեն հասցընում կրակի
մատնել... (258)

Բանաստեղծական հնչեղությանն ու ընկալմանը նպաստում է, բացի
պատկերային հակադրությունից, համեմատություններից, նաև
առձայնությո՜ւր (ու, ա ձայնավորների կրկնությունը): Ինչպես միշտ, Սևակը
գտել է իր հոգեկան վիճակն արտահայտող կենդանի ձևեր:

Շարքն ավարտվում է Սևակի և Սուլամիթայի սիրո պատմության
վերջն ազդարարող գեղարվեստական մի կերտվածքով («Պատահաբար են
պատահում կյանքում»), որի համարյա բոլոր նախադասությունները
կառուցված են հակադրությամբ, այն էլ՝ ոչ միատեսակ:

Մարդկային հոգու վայրիվերումների գեղարվեստական
արտապատկերը առարկայական են դարձնում իրար հաջորդող
հակադրությունները, որոնց աստիճանական զարգացմամբ էլ ասելիքն է
առաջ մղվում.

1.Թե կուգես՝ լռի՛ր, 2.Թե կուգես՝ ոռնա՜,

Թե կուգես՝ ծամիր սեփական լեզուդ,

Թե կուգես՝ խցիր բերանդ բարձով,

Թե կուգես՝ ոտքով հարվածիր բարձին.

6.Հավատացյալ ես՝ հայիոյիր աստծուն, 7.Հավատացյալ չես՝
աստծուն հավատա.

8.Թե կուգես՝ ուզիր է՛լ չուզել – իզո՜ւր, 9.Թե կուգես՝ ուզիր է՛լ
չապրել – իզո՜ւր...

Ու եթե կուգես, ապրելն այս է հենց, Եվ սերն իսկական հենց այս է որ
կա... (276)

Ինչպես նկատելի է, 1-ին և 2-րդ տողերում հակադրության հիմքում
ընկած են խոսքային հականիշները, որոնք որպես գլխավոր
նախադասություն են հանդես եկել: Զգացմունքների հեղեղը խեղդում է
բանաստեղծին. նրա ապրումները բարդ են ու հակասական (ինչպես իր
ապրած ժամանակաշրջանը), և գրողն ընթերցողի համար անսպասելի
հակադրության է դիմում 6-րդ և 7-րդ տողերում: Մրանց հաջորդում են նոր
հակադրություններ՝ նույն բայի կրկնությամբ (8-րդ և 9-րդ տողերում):
Բանաստեղծությունը նման է մի համանվագի, որտեղ ինքնատիպ
հակադրությունները կերպավորում են սիրո հետ կապված տարբեր
զգացումներ, իսկ բանաձևային ավարտը, որը բանաստեղծության

վերնագիրն է նաև, հեղինակային անկրկնելի դրոշմ է հաղորդում պատումին:

2. Սևակի խոսքարվեստի յուրօրինակությունն ընդգծվում է ոճական մի դարձույթով, որի հիմքում ընկած է հակիմաստ բառերի հարադրությունը (օքսիմորոն): «Այս ոճական միջոցով,- գրում է Ս. Մելքոնյանը,- առարկան, երևույթը բնութագրվում են իրենց բովանդակությանը հակառակ հասկանիշով»⁴:

Գեղարվեստական գրականության մեջ ոչ այնքան հաճախ է հակադրության այս տեսակը կիրառվում: Անսպասելի զուգորդությունների մեծ վարպետը՝ Սևակը, հաճախ մտածելով այս կերպ, երևույթը բնութագրում է բոլորովին նոր՝ ընթերցողի համար անծանոթ տեսանկյունից.

Ու ձյուն է գալիս, Ինչ-որ **ջե՛րմ մի ձյուն,**

Եվ ձյան մեջ ինչ-որ բուրմունք կա գարնան, Հեռավո՛ր մի բան

Մի հիշողությո՛ւն, Որի բարությամբ հոգեբուժական

Չեն մեռնում, Ճիշտ է, բայց և չեն ապրում,

Ինչպես չի մեռնում, բայց և չի ապրում

Մե՛րքս – վերջի՛նքս թյուրիմացաբար,

Բայց և միա՛կըս՝ ճակատագրով: (260-261)

Ահա սիրո և հիասթափության, կարոտի և սպասումի գեղարվեստական բնութագրություն, որին անասելի հմայք ու իմաստային խորք են հաղորդել հմտորեն ընտրված հակադրությունները, մակդիրները և համեմատությունները:

Խոսքի թարմության և համառոտության է հասնում գրողը հետևյալ հակադրական մակդիրի կիրառությամբ՝ այն դարձնելով պատկերի հենաբառ.

Ե՛կ, գրավի՛ր, միացրու քե՛զ.

Ես մի ամբողջ **տիրություն եմ անտիրական,**

Որ վաղուց է զգում կարիք

Քեզ պես վայրագ ու բարբարոս տիրակալի... (307)

Ապստամբությունն ու խռովությունը ենթադրում են աղմուկ, զենք, կռիվ ու արյուն, բայց «Գարնան հրահրմամբ» ոտանավորում Սևակը գրում է.

Իմ սիրտն այսօր **Խաղա՜ղ-անարյո՜ւն** ապրստամբության դրոշ է պարզել

⁴ Ս. Մելքոնյան, Ակնարկներ հայոց լեզվի ոճաբանության, Եր., 1984, էջ 86:

Իշխանության դեմ ա՛յն բռնակալի, Որ կոչվում է Խելք, Ու կոչվում Գլուխ:

Ընդգծված մակդիրը, որը իմաստով ներհակ է մակադրյալին, գեղարվեստական մտածողության առավել խտացված դրսևորում է և նպաստում է ոչ միայն քնարական պատկերի կատարելությունը, այլև բովանդակության խորքային ընկալմանը: Իսկ «Խելք» և «Գլուխ» բառերի անձնավորումը (վերացական գոյականների անձնավորումը նույնպես Սևակի մտածողության շեշտված կողմերից է) երևույթը բնութագրում են անվրեպ ճշգրտությամբ: Բանաստեղծության հաջորդ հատվածում հեղինակը փոխում է մակադրյալը և կրկնում նույն բաղադրյալ մակդիրը՝ հասնելով խորքային գեղաձևման:

Կրծքների ներքո ո՛չ թե պաղ մարմար,

Այլ մսի կտոր, Որ կոչվում է սի՛րտ,

Եվ ամե՛ն սրտում՝ **Խաղա՜ղ-անարյուն** խռովություն է... (266)

Սա մարդու սրտի և հոգու «խաղաղ-անարյուն» խռովություն է՝ ընդդեմ այդ նույն սիրտն ու հոգին քողարկող դիմակի:

Սևակի պատկերավոր մտածողությանը բնորոշ է նաև այն, որ աստիճանավորում (գրադացիա) է ստեղծում թվականներով («Արդեն 10 տարի, 110 տարի, 1010 տարի»): Աստիճանավորումը, սովորաբար, համանիշ բառերով է կազմվում, բայց գրողը այս հնարանքին նույնպես նոր երանգ է հաղորդում՝ երբեմն շեղվելով:

Բանաստեղծական հետևյալ հատվածին հուզական ուժեղ լիցք է հաղորդում աստիճանավորման և ներհակ մակդիրի համատեղ կիրառությունը.

Բայց, ամաչկո՛տ իմ սիրելի, Ես քեզ գիտեմ

Ու սիրում եմ առնվազն **մի 40, Կամ... 4000 կարճիկ տարի:**
(315)

Գրողի հոգու հակասական վիճակը «Փակիր աչքերդ» բանաստեղծության մեջ ստանում է այսպիսի արտահայտություն.

Եվ տևում է այս ամենը **Անծայրածիր մի պահ գուցե,**

Գուցե **շաբաթ մի անսահման,** Կամ թերևս **մի կարճ տարի...** (337)

Ուսումնասիրությունը պարզում է, որ այս տեսակի հակադրություններ հաճախված են հատկապես սիրային այն բանաստեղծություններում, որոնց մեջ բախվում են հոգու բռնկումը և քաղբենիական օրենքները («Նորից չեն սիրում, սիրում են կրկին», «Նույն հասցեով» շաբթերում են դրանք շատ):

Հարազատ մնալով ժողովրդական լեզվամտածողությանը՝ Սևակը ստեղծում է բաղադրյալ այնպիսի մակդիրներ, որոնք հականիշներ են, սակայն բանաստեղծություն ստանում են միանգամայն նոր նշանակություն.

Եվ իզո~ւր ես քո բարությանբ, Քո այս **ծածուկ-հայտնի սիրով**
Ջանում ապրել իմ կալվածքի մի անկյունում: (328)

Ահա մեկ ուրիշ պատկեր՝ տպավորիչ ու անկրկնելի, որում իմաստով միմյանց հակադիր բառ-հասկացություններն ընտրված են այնպես, որ խոսքն ընկալվում է որպես մի ամբողջություն՝ խորիմաստ և ինքնատիպ.

Նստած եմ ահա **տխուր-երջանիկ**

Ու դեռ փակ կրծքիդ տակ կաղապարով՝ Ճերմակ գավաթով, սև սուրճ եմ խմում,

Որ անքնությունն իր բույնը հյուսի Լարված ջրերիս մերկ ծառի վրա:
(286)

3. Սևակ արվեստագետի գեղարվեստական մտածողությունը պարադոքսալ ձևավորում է ստացել «Երբ աչքերն են սառում...» բանաստեղծության մեջ: Միրո ապրումը և մտորումը դրա մասին ծնում են գեղարվեստական մի ձև, որն այնքան էլ տարածված չէ չափածո խոսքում, բայց նշված բանաստեղծության պատկերային համակարգի հիմքն է: Ֆ.Խլղաթյանը իրավացիորեն գրում է, որ «Պարադոքսի մեջ խոսքի տրամաբանական հիմքի խախտումը չափազանցություն է հասցված»⁵: Արտաքին անիմաստության քողի ներքո պարադոքսը, սակայն, պարունակում է խորիմաստ մտքեր, որոնք հաճախ վերածվում են իմաստախոսության: Ահա բնագիրը, որտեղ իրար հաջորդող երեք պարադոքսները չեն հակասում միմյանց, այլ լրացնում են, խորացնում և ամբողջացնում բուն ասելիքը.

Սուտ կար, որ ճիշտ արժե:

Ու ես հավատում եմ մեր հնարած ստին,

Թե չենք կորցնի իրար:

Վախ կա, որ մահ արժե:

Որ ես վախենում եմ, թե կհաղթի կյանքը,

Եվ կմնամ ցավի խեղճ պատմաբան միայն:

Ու, վերջապես, **քայլ կա, որ հենց թռիչք արժե:**

Եվ ինձ դուրս եմ քաշում իմ մտքերի միջից,

Ինչպես առողջ ակռան բերանից են քաշում: (272)

⁵ Ֆ.Խլղաթյան, Ոճաբանական տերմինների բառարան-տեղեկատու, Եր., 1976թ., էջ 90:

Սա մարդու (Սևակի) հոգու պատմությունն է՝ դրված գեղարվեստական անգուգական ձևերի մեջ: Եվ այնքան խորն է ենթախոսքը, որ թվում է, թե այստեղ պիտի կանգ առնի գրողը, սակայն բանաստեղծական կտավն ամբողջանում է պատկերային մեկ ուրիշ հակադրությամբ, որը գրողի հոգեվիճակի ամենամուփ շերտերը դարձնում է տեսանելի և շոշափելի:

Բայց հոգնել եմ արդեն, Եվ հոգնել եմ այնքան,
Որ չեմ զգում ոչի՜նչ, Ցա՛ Վ չեմ զգում անգամ:
Ա՜յ թե հնար լիներ չզգալ նաև, Որ աչքերն են մարդու
ամենաթաց տեղը... (272)

Անմրցելի է գրողը նաև հայերենի հոմանշային հարստությունից օգտվելիս. բանաստեղծի արտահայտչականությունը հաճախ կապվում է դրանց ոչ միայն իմաստային ընդհանրությունների, այլև տարբերությունների հետ, որոնք առավել են ընդգծվում, երբ հանդես են բերվում **հակադրական հարաբերությամբ** (Սևակի նախասիրած ոճական հնարանքներից է սա): Բանաստեղծական մի ամբողջ շարքի խորագիր կառուցված է այդ սկզբունքով («Նորից չեն սիրում, սիրում են կրկին»): Նույնանուն բանաստեղծության մեջ գրում է.

Այդ ո՞վ է ասել՝ նորից են սիրում: Նորի ց չեն սիրում, սիրում են
կրկի՜ն... (279)

Նույնիսկ հոմանիշներն է գրողը գործածում հակադրական հարաբերությամբ, որից խոսքը դառնում է հուզառատ և թարմ: Պարզ երևում է, որ Սևակը նախընտրում է կյանքի պես բարդ ու բազմաշերտ բանաստեղծությունը, որն ընթերցողին կտա խորհելու առիթ և հնարավորություն, որ նա ինքը գտնի գեղարվեստական խոսքում թաքնված ճշմարտությունը:

4. Իր բոլոր զգայարաններով գրողը զգում էր կյանքն ու մարդուն, և ինչի մասին էլ նա գրեր, անցնում էր սևակյան հզոր ու պատկերավոր մտածողության քուրայով՝ վերածվելով լույս ճառագող բանաստեղծության: Հեղինակը հաճախ է զգացմունքը, մարդկային արժանիքը հաստատում՝ դրանց հակադրվելով.

Եթե կյանքում կա քեզ նման մի թանկություն, Ես ինչպե՞ս եմ
կյանքին նայել էժան աչքով՝
Ոչ թե անո՜ւշ մի հայացքով, Այլ մի տտի՛ պ,
Հաճախ դա՛ ռըն, Նաև կծու մի հայացքով: (305)

Չոգու անմիջական բռնկումը բխվում է իրականությանը (սա իր օրենքներն ունի), և հեղինակն իր ասելիքն ավելի շոշափելի է դարձնում

հակադրական պատկերների ու անկրկնելի համեմատությունների միջոցով («Այսպես չեն սիրում»).

Հիմա դու իմն ես, որքան որ իմն է... Մադագասկարը,
Հիմա դու իմն ես, Որքանով իմն է... Հաբեշտանի արքայադուստրը,
Որովհետև ե՛ս, Ես ի՜նքս եմ տնկված պարտականության ու սիրո
միջև՝

Ուղեփակոցի գերանի նման... (294)

Նյութը նորովի է ընկալվում, երբ գրողը հաստատում է որևէ
իրողություն՝ հակադրվելով «չէ»-ով (կամ հակառակը):

Գրողի ապրումներն իրական հիմք ունեն, հաստատված են
կենսափորձով, իմաստավորված: Վարպետորեն ընտրված հակադրության
տարբեր տեսակները (պատկերային հակադրություն, պարադոքս, շրջում)
քայլ առ քայլ կերտում են սիրող մարդու բանաստեղծական կերպարը
(«Սիրո փոխարեն»).

Զէի՞ ուզի: Շատ կուզեի Առաջվա պես հրճվել գեղջուկ այս
կանաչով...

Զէի՞ ուզի: Շատ կուզեի Մե՛կ անգամ էլ

Զճանաչել ո՜չ մի արգելք ու խոչընդոտ,

Դանդա՜ղ գնալ - շտա՜ պ հասնել Մեր մարդկային հայրենիքը
սկզբնական...

... Որ մենք երկուսովըս մեկտեղ դառնանք Անքակտելի՝ խաչքառի՜
պես:

Զէի՞ ուզի: Շա՜տ կուզեի:

«Զի հոգնում նա՛, Ով գնում է շատ հեռավո՞ր հանդիպումի»:

Իսկ դու ... իսկ դու շա՜տ ես մոտիկ: Ու ես ... ու ես շա՜տ եմ հոգնած
... (327-328)

Հաստատապես կարելի է ասել, որ այս արտահայտչամիջոցը
(հակադրություն) հարազատ է Սևակի մտածողությանը, և դրանով նա շատ
դեպքերում բացահայտում է հայտնիի ու անհայտի՝ մեզ համար անծանոթ
հարաբերությունները: Սա երևում է նաև վերնագրային ընտրությունից՝ «Քո
խակ սերը և իմ հասուն տանջանքը...» (270) «Հավերժ ներկան-բացական»
(350) և այլն:

«Հավերժ ներկան և բացական»՝ Սևակը, քննված երեք շարքերում
շարունակեց իր ապրումների և խոհերի շղթան, որն ունի որոշակի սկիզբ,
զարգացում ու ավարտ: Մի ողջ կենսագրություն և հոգու պատմություն
դրված է գեղարվեստական այնպիսի ձևերի մեջ, որոնք ընդգծում են գրողի
ոճի ինքնատիպությունը: Եվ այդ ձևերի մեջ հիմնավոր տեղ ունի
հակադրությունը (իր տեսակներով), որ գրողի համար մտածողություն է,

իրականության արտացոլման, ճշմարտության որոնման, մարդու ներաշխարհը բացահայտելու միջոց:

Մի առիթով Սևակն իր մեծ նախորդին՝ Գր. Նարեկացուն անվանել է «հակադրությունների հանճար»: Բնութագրությունը նույնությամբ կարելի է վերագրել նաև իրեն՝ Սևակին, որի բանաստեղծություններում, ինչպես տեսանք, սկզբունքային և կարևորագույն համակարգ է հակադրությունը. այն դրսևորվում է թե՛ կառուցվածքային, թե՛ լեզվական ձևերի մեջ և թե՛ իմաստաբանական տեսանկյունից:

Գրականություն

1. Լ.Եզեկյան, Ոճագիտություն, Եր., 2003:
2. Արտ Պապոյան, Ակնարկներ Պ.Սևակի բառապաշարի և տաղաչափության, Եր., 1991:
3. Արտ. Պապոյան, Պ.Սևակի չափածոյի լեզվական արվեստը, Եր., 1970:
4. Հ.Հարությունյան, Գեղարվեստական խոսք, Եր., 1986:
5. Պ.Պողոսյան, Խոսքի մշակույթի և ոճագիտության հիմունքներ, հ.Ի, Եր., 1990, հ.ԻԻ, Եր., 1991:
6. Ս.Մելքոնյան, Ակնարկներ հայոց լեզվի ոճաբանության, Եր., 1984:
7. Ֆ.Խլղաթյան, Ոճաբանական տերմինների բառարան-տեղեկատու, Եր., 1976:
8. Պ.Սևակ, Երկեր երեք հատորով, հ.Ի, Եր., 1982:
9. В.Виноградов, О языке художественной литературы, М., 1959.

АННОТАЦИЯ

В статье всесторонне рассмотрены противоположности поэта П. Севака - характерные виды мышления и их структурные, лингвистические и семантические проявления.

ANNOTATION

The article comprehensively considered opposites poet P. Sevak - characteristic ways of thinking and their structural, linguistic and semantic manifestations.